

УКРАЇНСЬКІ УЗОРИ

Зібрала ОЛЕНА ПЧІЛКА (О. Косач)

Видання
ШОСТЕ

На Чужині
1947 рік

Українка з Києва

Олена Пчілка
(Нар. 29. 6. 1849 — Пом. 4. 10. 1930)

дякуючи невтомній праці О. Пчілки, збагатилася на нові літературні твори та цінні наукові розвідки з народнього мистецтва. Одна з чисельних праць є скорочений збірник „Українські узори“, виданий в 1927 році за часів НЕПу, в м. Києві. Після ліквідації НЕПу на Україні ніхто вже не міг об'єктивно досліджувати українську народну творчість, хіба, що потайки.

Цим і пояснюється 20-ти річна перерва появи цього збірника.

ПЕРЕДМОВА

до шостого, першого посмертного
видання.

Збірник „Українських узорів”
упорядкувала й видала українська
письменниця Олена Пчілка (О.
Косач) року 1876.

Олена Пчілка, мати відомої
письменниці Лесі Українки, наро-
дилася 29 червня 1849 року. в м.
Гадячі в інтелігентній родині з
дому Драгоманових. Дитячі роки
письменниця провела серед роз-
кішної природи на Полтавщині.
З дев'яти років вчилася в м. Києві.
Вчителями О. Пчілки були відомі
педагоги: проф. М. Драгоманів та
проф. Пірогов.

З молодих літ і аж до смерти
невтомно працювала вона на гро-
мадській та науковій ниві. Укра-
їнська культура і література,

К. Дацько

Н. Ульм, 5. 7. 1947 р.

V O R W O R T

zur sechsten Auflage, der ersten nach dem Tode des Autors.

Die ukrainischen Stickmuster sind von der Schriftstellerin

O l e n a P t s c h i l k a (O . K o s a t s c h)

im Jahre 1876 gesammelt und herausgegeben worden.

Olena Ptschilka, die Mutter des bekannten ukrainischen Schriftstellers Lesa Ukrainka, wurde am 29. Juni 1849 geboren, und zwar in der Stadt Gadiatsch (Ukraine); sie stammt aus einer intelligenten Familie der Dragomanow.

Ihre Jugendjahre verbrachte die Schriftstellerin inmitten der üppigen Natur des Bezirks Poltawschina. Mit 9 Jahren ging sie in Kiew in die Schule. Ihre Lehrer waren die bekannten Pädagogen Professor M. Dragomaniw und Professor Pirigow.

Von ihren Jugendjahren angefangen bis zum Tode arbeitete sie unermüdlich an der Verwirklichung von sozialen und wissenschaftlichen Problemen.

Die ukrainische Literatur und Kultur erfuhr dank der unermüdlichen Arbeit O. Ptschilkas eine Bereicherung an vielen neuen literarischen Werken und wertvollen Forschungsergebnissen auf dem Gebiete der Heimatkunst.

Eine der zahlreichen Arbeiten der Schriftstellerin ist die vorliegende Sammlung von Stickmustern, deren Ausgabe im Jahre 1927 erfolgte, also zur Zeit NEP's; die Stickmuster erschienen in Kiew.

Nachdem Nep erledigt worden war, konnte in der Ukraine niemand mehr in objektiver Weise an dem Ausbau der ukrainischen Heimatkunst arbeiten, d. h. jedenfalls nicht in gesetzlicher Weise.

Daraus erklärt sich die zwanzigjährige Unterbrechung in der Herausgabe der vorliegenden Stickmuster.

Professor K. Datzko

Neu-Ulm, 5. Juli 1947

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Випускаю свого збірника „Українських узорів“ новим виданням (5-м). По виході в світ останнього видання, 4-го, минуло чимало часу: збірника того давно розпродано, друкувати — ж нове видання було для мене сутужно, та гадалося, що вже мій збірник не дуже кому й потрібний; однак, перечуваючи, що по книгарнях люди таки питають мого збірника, наважилась я видати нове видання його.

В цьому збірникові міщу знов — чисто народні зразки вишивання, зібрані на Україні, по наших селах. Потреба в таких зразках, чисто народніх українських — велика, бо й зразки вишиванок, так само як твори народнього слова, або пісні, можуть цсуватися, калічитись. До сього цсування чимало прилучилися, призвели, ті „премії“, мальовані листочки з визирунками, що ними обгортають, наприклад, брусочки мила, то-що. Такі зразки стилю спотвореного, з тим неподобним зуб'ям, та ляпанями здоровими квітами, (трояндами, „рожами“), можна побачити вже не тільки на вишиванках у городянок, (на рушниках, на сорочках), а й на вишиванках селянських; (иноді такі визирунки йшли й з „модних журналів“).

Бажано, щоб наші вишиванки зоставалися при своїй давній, властивій їм, красі. Українські вишиванки придбали собі добру славу не тільки по-за селами в наших краях, а й по чужих країнах — продаються в таких світових осередках, як Берлін, Париж. Лондон, або й в Америці.

Зразки вишиванок українських давно звернули на себе увагу й людей учених, бо й на таких зразках народнього мистецтва, як зразки всякого оздоблення одержі, то-що, можна бачити зв'язок мистецтва одного народу з іншими, з його освітою й творчістю; а це становить цілу історію освітніх зв'язків, — та показує при тім і особливості, властиві окремому народові в його мистецтві. При першому великому виданню мого збірника, (30 великих таблиць), я подавала чималу передмову, розправу про наукову вагу українського оздоблення взагалі, (так званої „орнаментики“); чимало писано про це й взагалі; тепер-же, тут, я обмежусь тільки сими скількома словами. Скорочую теж і зміст самого збірника, подаю зразки лише вишиванок наших, — але чисто Народнього стилю, не зіпсованого, не спотвореного.

Олена Пчілка.

V O R W O R T

Ich gebe mit der vorliegenden Auflage ukrainischer Stickmuster die fünfte dieser Art heraus.

Seit der Herausgabe der 4. Auflage ist viel Zeit verstrichen. Die Exemplare der 4. Auflage sind längst verkauft; die Herausgabe der 5. Auflage konnte daher von mir nicht ohne erhebliche Schwierigkeiten durchgeführt werden.

Zunächst schien es, als wäre eine neue Auflage gar nicht nötig. Das Publikum jedoch fragte in den Buchhandlungen nach der Stickmustersammlung.

Ich habe mich deshalb doch zur Vorbereitung einer neuen Auflage entschlossen. In die Sammlung sind nur die in den ukrainischen Dörfern bekanntesten und volkstümlichsten Muster aufgenommen.

Die Nachfrage nach diesen unverfälschten ukrainischen Stickmustern ist sehr gross, denn diese Stickmuster sowohl wie der literarische Niederschlag der heimatlichen Worte oder Gesänge kann verfälscht werden und seine Originalität verlieren.

So sind z. B. schon kümmerliche Nachahmungen dieser wertvollen Stickmuster zu Umhüllungen von Toiletteseife benützt worden.

Solche Muster mit völlig verpfushtem Stil, mit unnatürlichen Zähnen und plump dargestellten übergrossen Blumenmodellen (Rosen etc.) sind auf gestickten Arbeiten aus Frauenhand nicht nur in der Stadt anzutreffen, sondern auch auf dem Dorfe.

Es ist wünschenswert, dass diese Stickmuster in ihrer originalen Schönheit und Unverfälschtheit erhalten bleiben.

Diese ukrainischen Stickmuster erfreuen sich allgemeiner Beliebtheit nicht nur in unseren ukrainischen Gebieten, sondern auch in anderen Staaten; sie werden sogar in Weltzentren wie Berlin, Paris, London und sogar in den Vereinigten Staaten verkauft.

Diese ukrainischen Stickmuster haben schon vor geraumer Zeit die Aufmerksamkeit der Gelehrten auf sich gelenkt, denn aus solchen Mustern der Volkskunst ist die gegenseitige Gebundenheit zwischen der Kunst der einzelnen Nationen ersichtlich und in ihnen tritt die kulturelle Entwicklung und schöpferische Kraft einer Nation klar zutage.

Es wird durch diese Schöpfungen eine ganze Reihe von Gedanken von Nation zu Nation übertragen; sie führt jeder einzelnen Nation die Besonderheiten ihrer Kunst klar vor Augen.

Zur ersten Auflage der Sammlung, die sehr umfangreich ist (30 grosse Tafeln), fertigte ich ein längeres Vorwort an, und zwar im Hinblick auf die wissenschaftliche Seite der ukrainischen Ornament-Kunst.

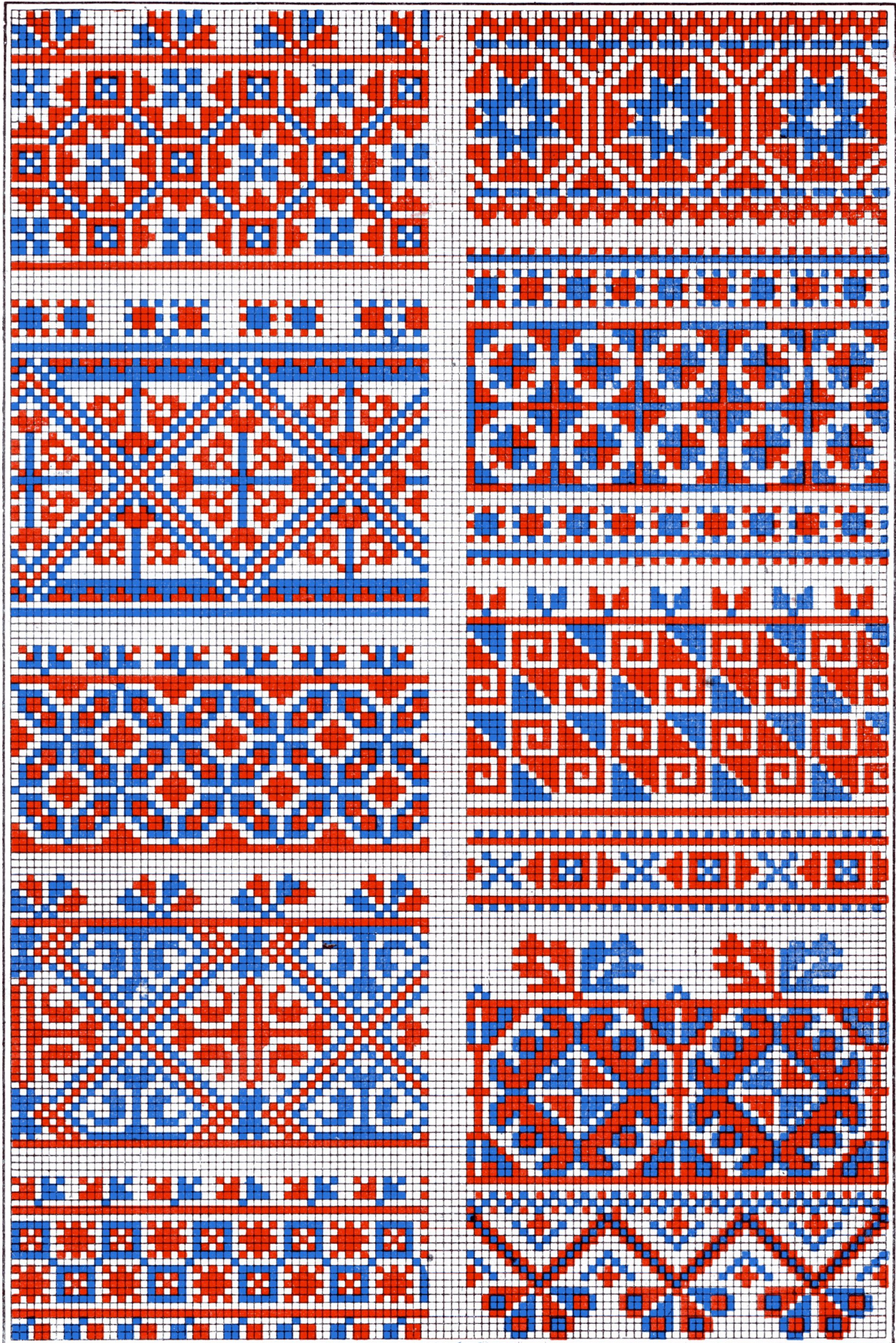
Nun aber werde ich mich auf einige kurze Worte beschränken.

Ich schränke sogar die Anzahl der Tafeln innerhalb der Sammlung selbst ein, indem ich nur die hervorstechendsten und typischen Stickmuster, wie sie in meiner Heimat unverfälscht angefertigt werden, in die Sammlung aufnehme.

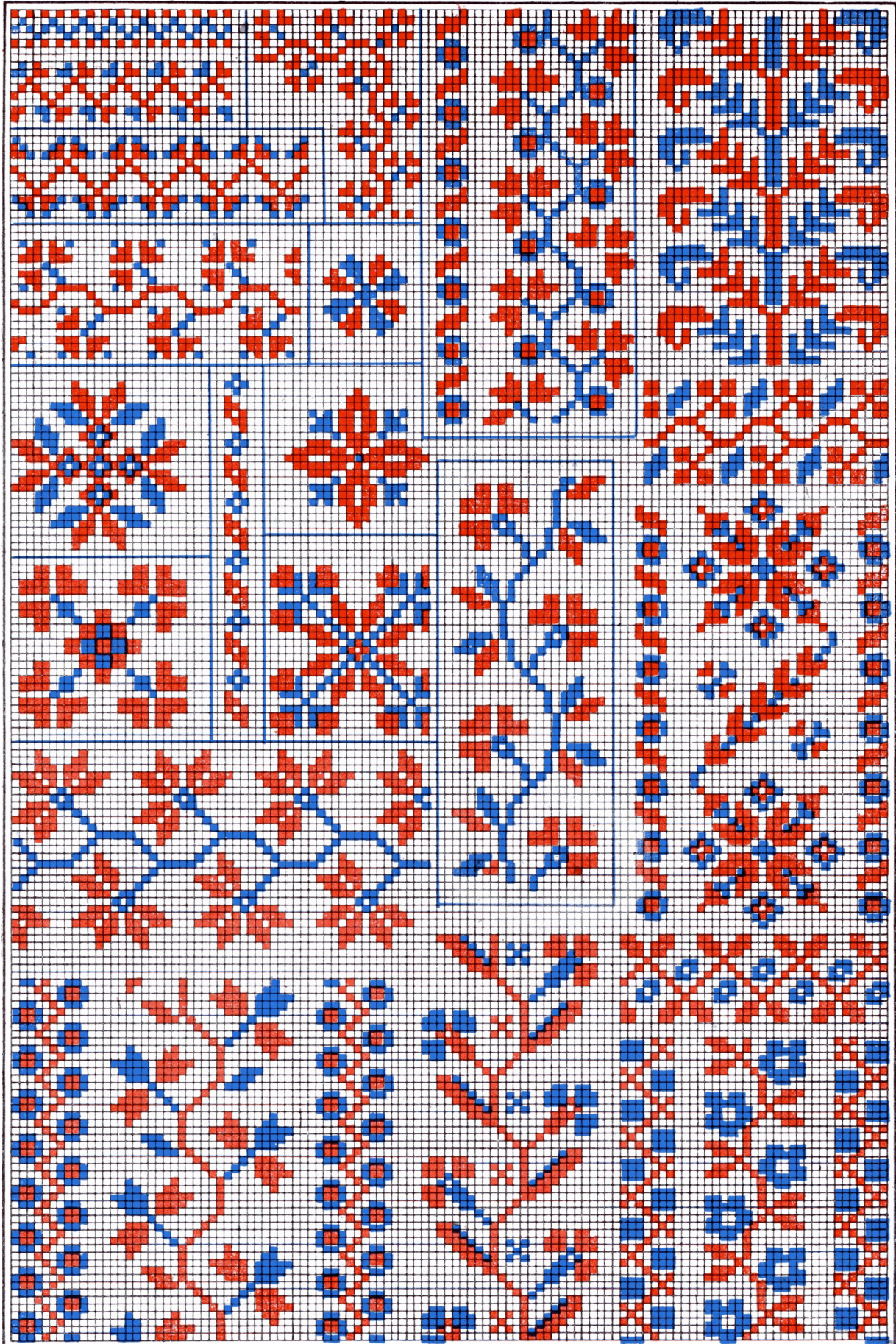
Olena Ptschilka.

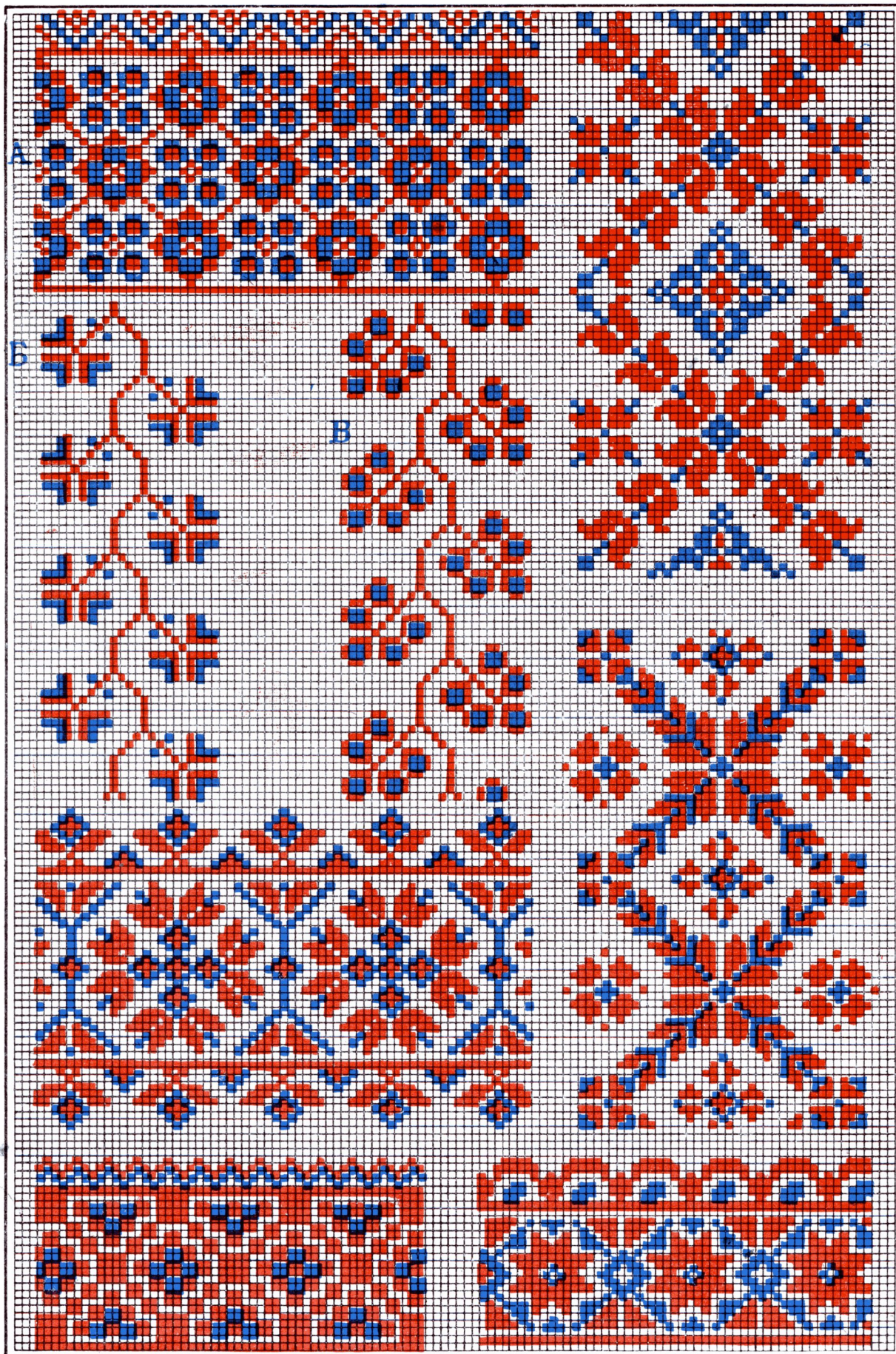
1-й і 2 й ряд.—Найдавніше шиття „знизування“ (схоже на тканиня). Шитється на рушниках і сорочках.
 3-й ряд: шиття „хрестиками“ (комірці, чохла й т. и.)
 1. und 2. Reihe. - Alte Nähart (gleich Weberarbeiten). Zu verwenden für ärmellose Hemden und Hemden mit ganzen Ärmeln.
 3. Reihe; Kreuzstiche (für Umliegekragen und Manschetten).

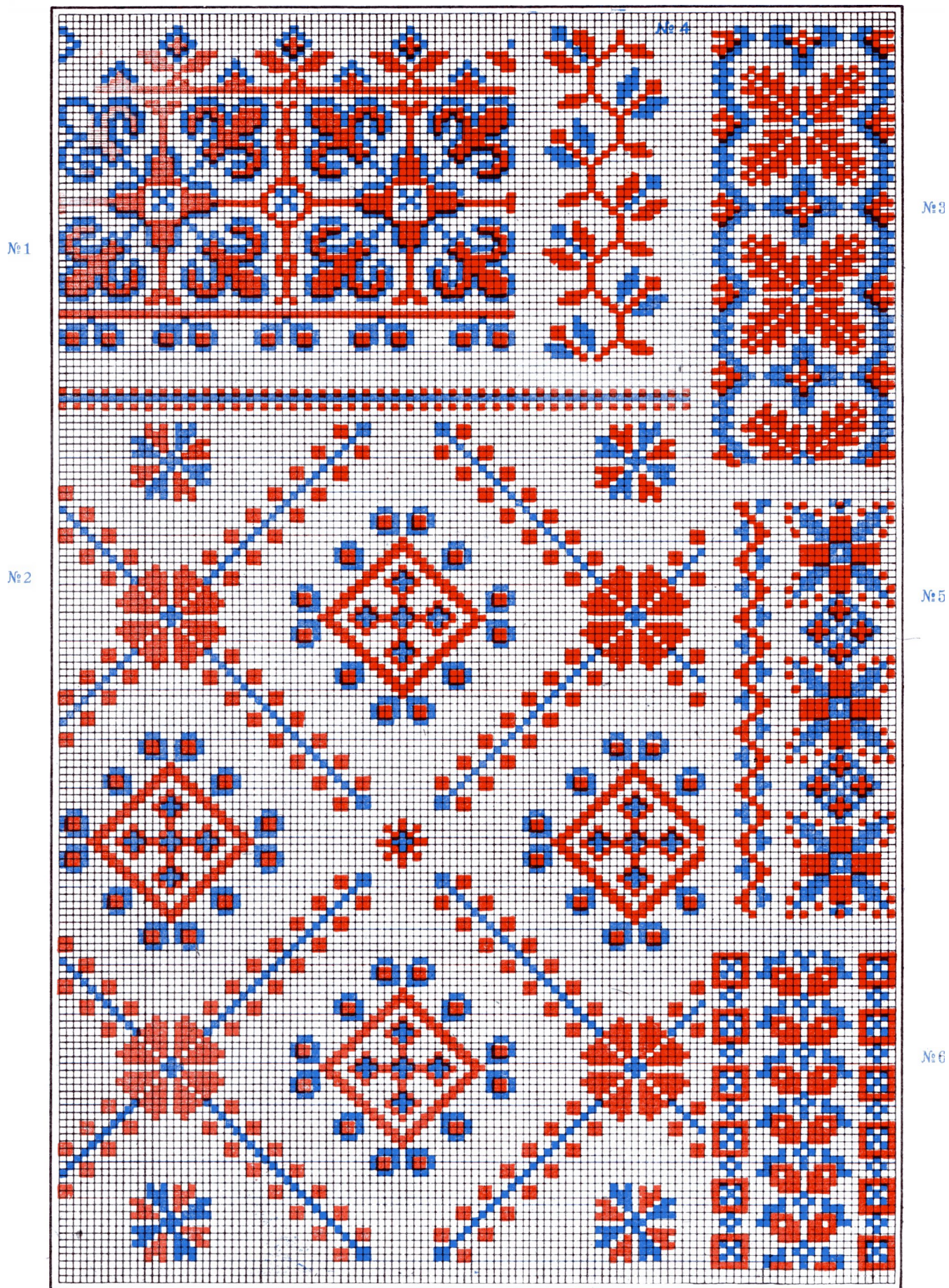
Шиття хрестяками. „Полики“, „уставки“ жіночих рукавів і пазухи.
Kreuzstich Oberarmstück und Bruststeinsatz

Шиття хрестиками. Комірі, пазухи, гілечки й квітки на рукавах.
Kreuzstich Umliegekrägen, Bruststeinsatz und Oberarmverzierung

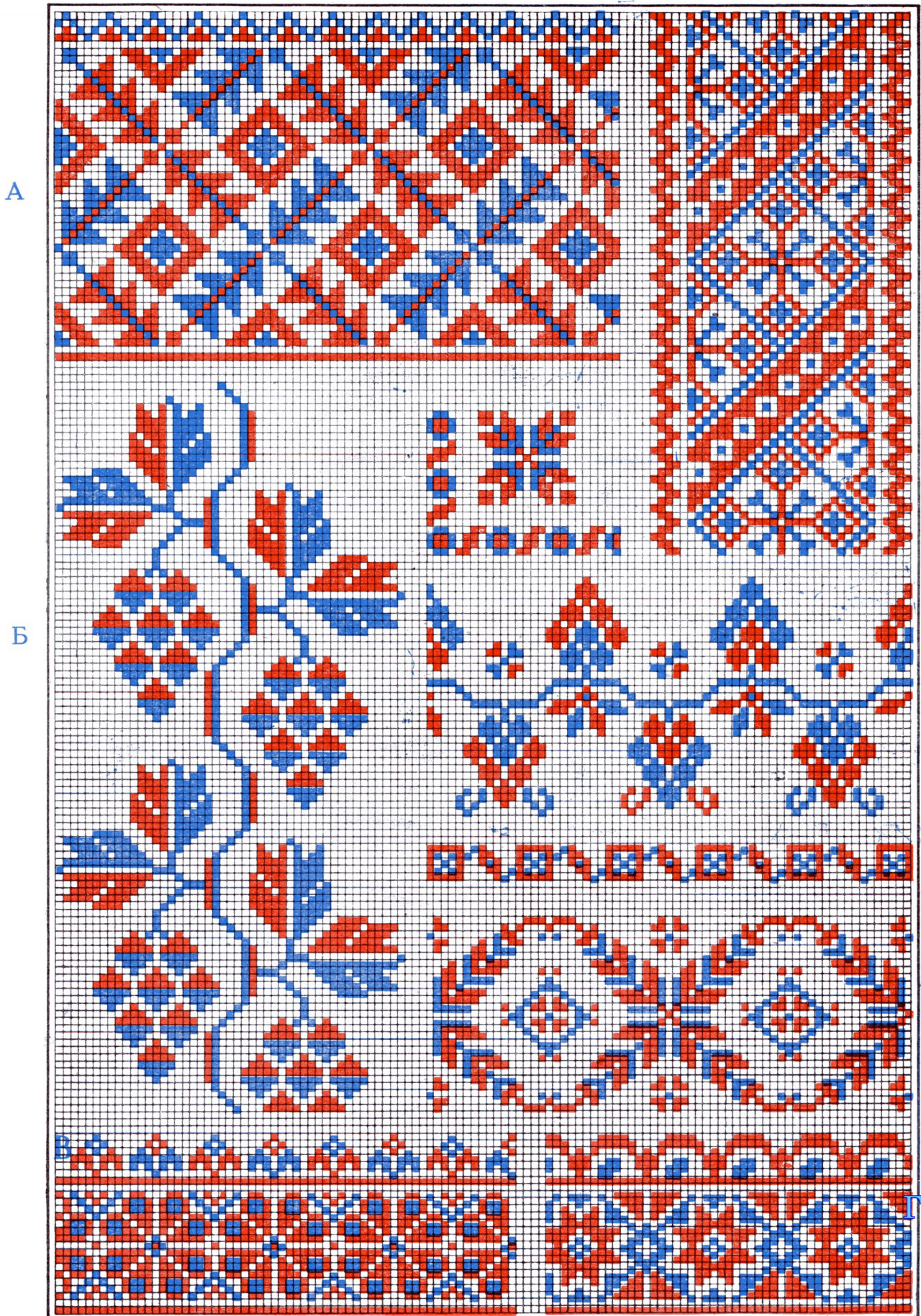
Шиття хрестиками. А—полік. Б і В—гілечки на рукавах (рядів у 6 або 7).
Kreuzstich А - Oberarmeinsatz Б und В - Zweigmuster für Oberarm

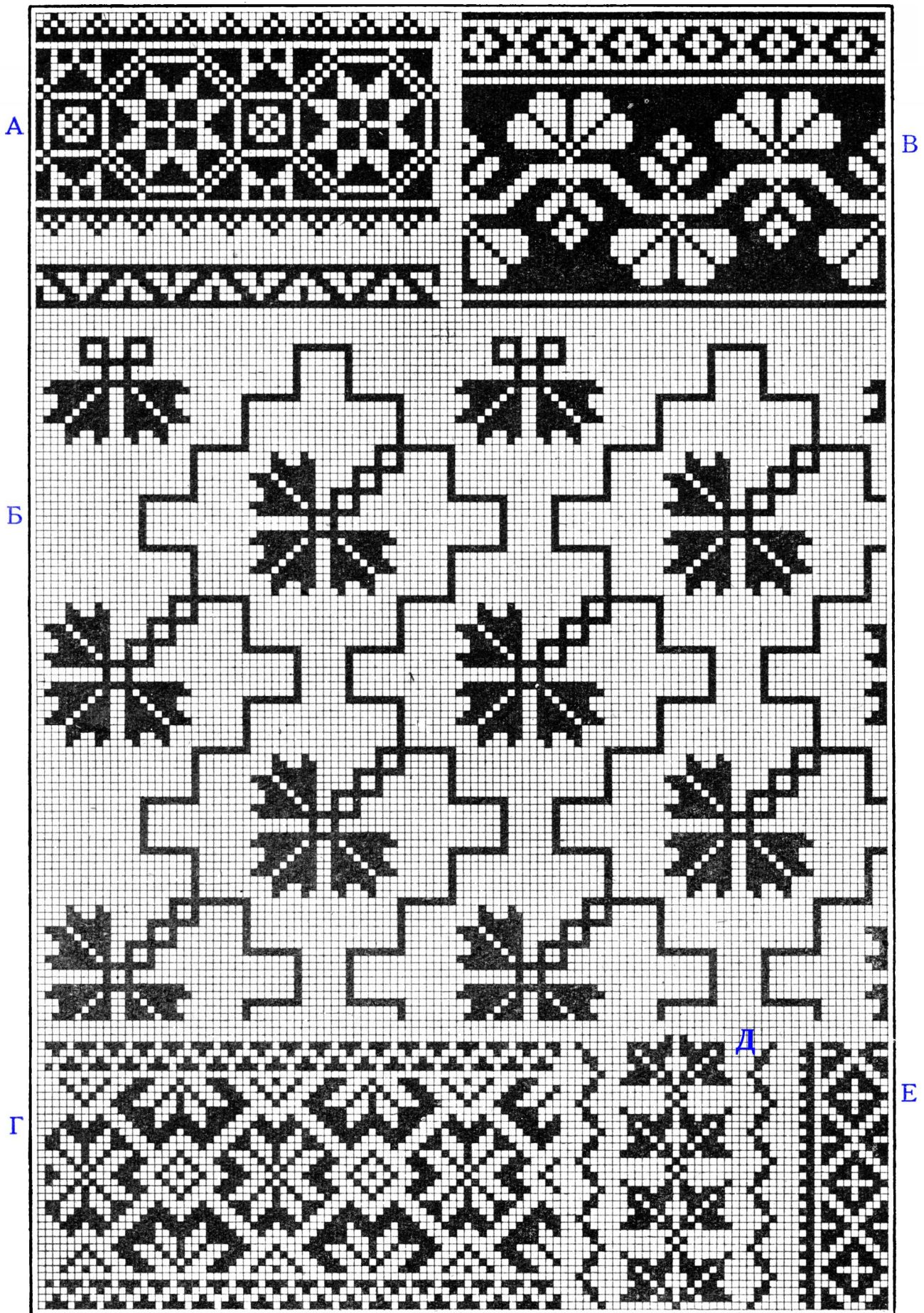
№ 1— „полик“. № 2— „підполниччя“, розводиться по рукаву. № 3— „полик“. №№ 4, 5, 6,— пазухи.
 No. 1 und 2 Armverzierung für den unteren Oberarm - handgenäht No. 3 Armverzierung No. 4, 5 und 6 Bruststeinsatz

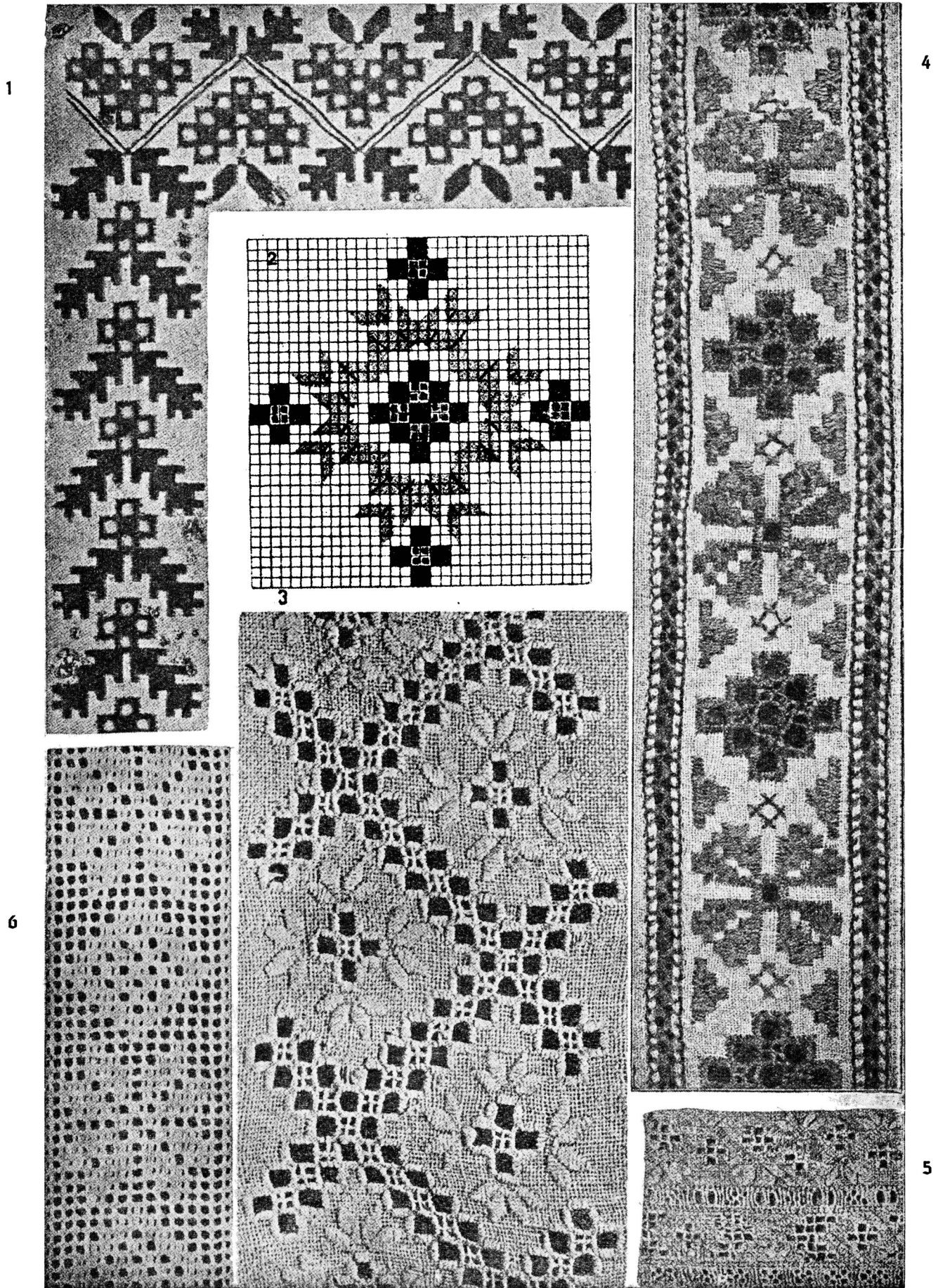
А, б— кінці виложистих коміrcів; в, г— рукав жіночої сорочки; гілечки розв'язують завскіс, 4, або 5
А, б - genähter Saum für Umliegekrägen В, Г - Ärmel für Frauenhemden; nach unten abhangende Zweigmuster 4 und 5

А—„полик“ („установка“); Б—гілка на рукаві у скільки рядів. В, Г—„полик“ і відполіччя дитячого рукавця;
 інші узори—пазухи.
 A - Oberarmverzierung Б - Zweigmuster am Oberarm in einigen Reihen В. .armverzierung für Kinderhemden;
 andere Muster Bruststeinsatz

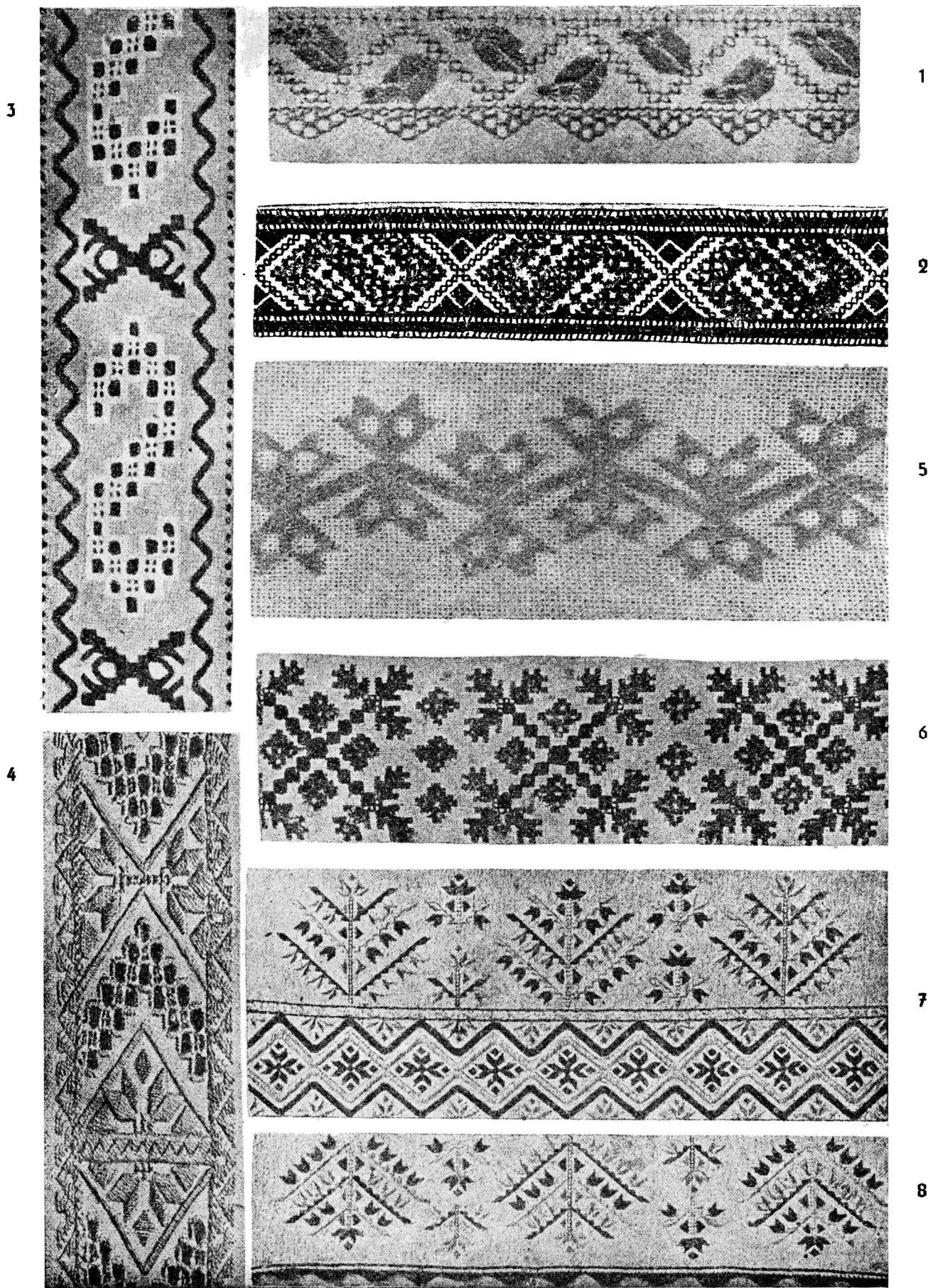

А—„полик“ („уставка“). Б—„підполіччя“, розводиться по рукаву. В—шиється найбільш у подолах.
 Г—(„полик“) або пазуха; розколовши по половині шикють на комірі. Д—пазуха. Е—комір.
 А - Oberarmverzierung Б - auf den ganzen Armel aufzunähen В - wird hauptsächlich zum Aufnähen auf den unteren Saum
 Frauenhemden benutzt Г - Oberarmverzierung und Bruststeinsatz ist, in Hälften geschnitten, auf Krägen aufzunähen
 Д - Bruststeinsatz Е - Kragenaufnaht

Шиття „вирізуванням“ і „настиленням“. № 1 — рукав жіночої сорочки (уставка і гілечки по рукаву, — в 5, або 6 рядів). № 2 — зірки по рукаву, у кілька рядів. №№ 3, 4, 5 шитися на сорочках, рушниках і такому иншому; таке шиття в крамницях продають на аршин, для облямівки дамського убрання. № 6 — мережка на висмикненому полотні.

Ausgeschnittene (durchbrochene) Muster. Nr. 1 — Armel für Frauenhemd, in 5–6 Reihen aufzunähen. Nr. 2 — Sterne für Armel (in einigen Reihen). Nr. 3, 4 und 5 — für Hemden, Handtücher und anderes. Diese Muster werden im Laden an Meter verkauft und zwar für Frauenkleider, Nr. 6 — Unterbrochener Stoff durch Herausnehmen von einzelnen Fäden.

Шиття „вирізуванням“ і „настилянням“. №№ 1, 2—комірі. №№ 3, 4, 5, 6—шиття на сорочках і рушниках; такого шиття тепер дуже багато шється на аршин, для продажу в крѣмницях, на облямівку дамських убраннів.
№№ 7, 8—Подільський рушник (узор значно поменьшений); шиться сріблом і золотом, або й білєю.
Ausgeschnittene (durchbrochene) Muster. Nr. 1 und 2—Krägen. Nr. 3, 4, 5 und 6—ist auf Hemden und Handtücher aufzunähen.
Nr. 7 und 8—„Podolskie“ Handtücher (sehr verkleinertes Muster); wird in Silber, Gold und in weissen Fäden gebraucht.

UKRAINISCHER STICKMUSTER-VERLAG, NEU-ULM, LUDWIGSTRASSE 10

Alle Rechte vorbehalten.

Nachdruck verboten.

Всі права застережені.

Передрук заборонений.

RM. **10.-**

Узори українських вишивок В-во „УВ“, Новий-Ульм, Людвігштрассе 10